

Міністерство освіти і науки України

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра обліку та аудиту

СУЛТАНЯН АРТЕМ ТІТАЛОВИЧ

Реферат

кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОПОДАТКУВАННЯ
(ЗА ДАНИМИ ЛИПКОВАТІВСЬКОГО АГРАРНОГО КОЛЕДЖУ
НОВОВОДОЛАЗЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(освітня програма «Облік і оподаткування»)

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

Руденко Сергій Валентинович

Харків – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах економіки ринкового типу перед вітчизняними аграрними підприємствами гостро постає проблема підвищення ефективності управління основними засобами, вирішення якої сприятиме формуванню передумов для успішного здійснення виробничо-господарської діяльності. Однією із складових управлінського механізму аграрного підприємства є система бухгалтерського обліку, яка поряд з аналітичною системою покликана генерувати повне, достовірне та адекватне потребам менеджменту інформаційне забезпечення для обґрунтування, розробки, прийняття та реалізації рішень, спрямованих на підвищення раціональності використання основних засобів. Ефективність управління процесами формування, використання та відтворення основних засобів корелює з рівнем організації обліково-аналітичного процесу на аграрному підприємстві та якісними характеристиками вихідної управлінської інформації. З огляду на зазначене, теоретичним, організаційно-методичним та практичним аспектам бухгалтерського обліку та економічного аналізу операцій з основними засобами необхідно приділяти особливу увагу.

Питанням обліку та аудиту основних засобів присвячено праці Ф. Бутинця, О. Кантаєвої, Д. Корнева, Д. Кузьміна, Ю. Леонової, О. Луценко, Т. Маренич, М. Матушкіної, С. Мельник, М. Огійчука, Н. Побережної, В. Покиньючерда, В. Поповича, Е. Ретюнських, С. Руденко, К. Рутковського та інші науковці. Незважаючи на широку увагу до зазначеного питання вітчизняних та зарубіжних науковців, наразі залишається ряд невирішених теоретико-методологічних та практичних завдань з організації та ведення обліку та аналізу основних засобів, на які накладає відбиток сучасна податкова система України. Потреба у вирішенні цих наукових та прикладних питань і зумовлюють актуальність обраної теми дослідження.

Мета та завдання кваліфікаційної роботи. *Метою роботи* є розробка теоретичних, методичних та практичних засад щодо удосконалення обліково-

аналітичного забезпечення управління основними засобами в сучасних умовах оподаткування на аграрних підприємствах.

Мета роботи обумовлює необхідність вирішення наступних *завдань*:

- вивчити економічний зміст та класифікацію основних засобів в аграрному виробництві;

- розкрити порядок оцінки основних засобів на підприємстві;

- висвітлити основні теоретичні аспекти аналізу руху та використання основних засобів;

- оцінити сучасний фінансово-економічний стан діяльності аграрних підприємств (за даними НПЦ Липковатівського аграрного коледжу);

- висвітлити стан та ефективність використання основних засобів в сільському господарстві та на конкретному аграрному підприємстві (за даними НПЦ Липковатівського аграрного коледжу);

- розкрити основні тенденції у обліковому забезпеченні та аналізі на аграрних підприємствах (за даними НПЦ Липковатівського аграрного коледжу);

- обґрунтувати напрями удосконалення бухгалтерського обліку та аналізу основних засобів на аграрних підприємствах;

- здійснити економічне обґрунтування запропонованих напрямів удосконалення обліку, аналізу та оподаткування заробітної плати аграрних підприємств.

Об'єктом дослідження є процес облікового забезпечення та аналізу основних засобів на аграрних підприємствах в сучасних умовах оподаткування.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні й організаційні аспекти обліку та аналізу основних засобів на аграрних підприємствах.

Методи дослідження. Для узагальнення й оцінки сучасного стану організації та ведення обліку та аналізу основних засобів на аграрних підприємствах України використано методи асоціацій і аналогій (під час розробки методики обліку та аналізу основних засобів на підприємстві);

логічного аналізу (під час визначення економічної сутності основних засобів, розробки класифікаційних ознак для основних засобів); деталізації (під час дослідження оцінки основних засобів); порівняльного аналізу (для виявлення переваг і недоліків різних методів амортизації); системного вивчення господарських процесів (під час розробки напрямків оптимізації оформлення та перевірки операцій з основними засобами); евристичний метод і метод контрольних питань (в дослідженні стану бухгалтерського обліку та аналізу основних засобів на аграрних підприємствах); а також схематичні та графічні методи (для наочного зображення результатів дослідження) та деякі інші загальнонаукові та спеціальні методи дослідження.

Інформаційною базою дослідження були законодавчі та нормативні акти Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, Президента України, Національного банку України, первинні документи, реєстри синтетичного і аналітичного обліку основних засобів, фінансова, податкова та статистична звітність, матеріали контролю НПЦ Липковатівського аграрного коледжу, літературні джерела, а також результати власних досліджень та розрахунків.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною завершеною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вирішення поставленого завдання.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення кваліфікаційної (бакалаврської) роботи доведені до рівня практичних рекомендацій з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами в сучасних умовах оподаткування на аграрних підприємствах. Результати дослідження прийняті до впровадження у практичну діяльність підприємства – НПЦ Липковатівського аграрного коледжу Нововодолазького району Харківської області.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 наукових праці у матеріалах всеукраїнських науково-практичних конференцій (I Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Теорія і практика сучасної науки очима молоді систем і логістики в АПВ» (Харків, 12

квітня 2020 р.) та Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченої 20-річчю з дня заснування кафедри обліку та аудиту ХНТУСГ (15 травня 2020 р.)). Загальний обсяг публікацій – 0,2 ум. др. арк.

Структура та обсяг роботи. Основний зміст роботи викладений на 82 сторінках комп'ютерного тексту. Робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел із 134 найменувань, містить 18 таблиць, 2 рисунки та 12 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОПОДАТКУВАННЯ» дано визначення, визнання та класифікація основних засобів. Розкрито оцінку надходження та вибуття основних засобів. Досліджено сутність амортизації основних засобів. Розкрито теоретико-методичні засади аналізу руху та використання основних засобів на мікрорівні

У другому розділі «СТАН ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ» здійснено організаційно-економічну характеристика підприємства. Здійснено аналіз динаміки, структури та ефективності використання основних засобів аграрних підприємств. Розкрито первинний, синтетичний та аналітичний облік основних засобів.

У третьому розділі «НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ» запропоновано шляхи удосконалення обліку основних засобів в сучасних умовах оподаткування на аграрних підприємствах. Розкрито організацію аналітичної роботи на аграрному підприємстві та інноваційні методики в аналізі їх основних засобів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Султонян А.Т., Симонов В.О. Принципи формування кадрової безпеки аграрних підприємств. *Збірник матеріалів I Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Теорія і практика сучасної науки очима молоді систем і логістики в АПВ»*. Харків: ХНТУСГ, 2020. С. 37-39.

2. Султанян А.Т., Симонов В.О., Карпенко О.О. Дистанційне навчання в умовах сучасних викликів підготовки фахівців економічного профілю. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю з дня заснування кафедри обліку та аудиту ХНТУСГ*. редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]; ХНТУСГ. Х.: «Стильна типографія», 2020. С. 192-194.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Отримані в ході дослідження результати кваліфікаційної (бакалаврської) роботи вирішують важливе науково-практичне завдання щодо обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами в сучасних умовах оподаткування на аграрних підприємствах.

За результатами дослідження можна зробити такі основні висновки:

1. Для уникнення суперечностей та гармонізації норм бухгалтерського обліку основних засобів пропонується авторське визначення поняття «основні засоби», під якими слід розуміти матеріальні активи, які зберігають свою натуральну форму протягом всього корисного терміну експлуатації, що становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік), використовуються як під час здійснення господарської діяльності, так і під час виконання підприємством адміністративних чи соціально-культурних функцій та по частинах переносять свою вартість на результат власної діяльності – виготовлений продукт, надану послугу або товар.

2. Встановлено, що для належного групування об'єктів основних засобів підприємства варто затвердити індивідуальну класифікацію основних

засобів і відповідну їй систему субрахунків бухгалтерського обліку другого порядку. Це дозволить безпосередньо формувати інформацію для цілей аналізу, а відтак ухвалювати обґрунтовані, економічно виважені рішення щодо ефективного використання основних засобів, оптимізувати витрати, пов'язані з їх експлуатацією, та підвищувати ефективність господарської діяльності.

3. Обґрунтовано, що для отримання достовірних результатів оцінки основних засобів, необхідно дотримуватись певного алгоритму: визначити цілі та конкретні завдання оцінки, окреслити план проведення оцінки; підготувати необхідну інформаційну базу; проаналізувати ступінь використання основних засобів, які оцінюються; виявити надлишкові одиниці обладнання; вибрати найбільш оптимальні методи оцінки; зробити відповідні розрахунки; проаналізувати отримані результати і визначити найбільш ймовірну вартість об'єкта на дату оцінки та скласти звіт з необхідними рекомендаціями. Для проведення оцінки необхідно створити на аграрному підприємстві суб'єкт оцінки – оціночну комісію, яка буде діяти на період проведення оцінки (по аналогії з інвентаризаційною комісією). До складу оціночної комісії мають входити головний бухгалтер, керівник підприємства або його заступник, юрист та особа, що компетентна у питаннях, пов'язаних з використанням об'єкта оцінки.

4. Надано організаційно-економічну характеристику виробничо-комерційної діяльності НППЦ Липковатівського аграрного коледжу, яке обрано господарським об'єктом в кваліфікаційній роботі. У 2019 р. у навчально-практичному центрі відбулося зростання обсягу валової продукції в постійних цінах 2010 р. до рівня 19551,1 тис. грн, що на 23,3% більше порівняно з 2017 р., та на 39,8% порівняно з 2018 р. Обсяг товарної продукції в 2018 р. був – 36691,0 тис. грн, що на 35,0% більше порівняно з 2017 р. та на 44,2% більше порівняно з 2018 р. Площа сільськогосподарських угідь складає – 4271,0 га, яка була сталою впродовж останніх років діяльності. Середньорічна вартість основних засобів та оборотних активів в 2019 р. порівняно з 2017 р. зросла на 40%. Підприємство прибуткове та загалом

рентабельне. Рівень рентабельності у 2019 р. склав 63,2%, що більше за попередні два роки діяльності, зокрема на 15,7 в.п. порівняно з 2017 р. Виробничий напрямок навчально-практичного центру Липковатівського аграрного коледжу за останні три роки був зерно-соняшниковий.

5. Доведено, що в НПЦ Липковатівського аграрного коледжу зростає фондозабезпеченість і фондоозброєність, що є наслідком пришвидшення темпів оновлення основних засобів, про які йшлося вище. Варто відмітити, що поряд з цим скорочується ефективність використання активів, про що свідчить зниження показника фондовіддачі з 1,95 у 2017 р. до 1,88 у 2019 р. Втім, детальніший аналіз показує, що основне оновлення об'єктів основних засобів, яке вплинуло на ріст фондозабезпеченості та фондоозброєності, відбулося під кінець 2019 р., що дає змогу сподіватися на приріст цього показника у 2020 р. і надалі.

6. Аналіз організації бухгалтерського обліку та системи контролю НПЦ Липковатівського аграрного коледжу дав змогу встановити, що на підприємстві працює бухгалтерська служба із 5 осіб, яку очолює головний бухгалтер. Це окремий структурний підрозділ, який веде облік лише господарської діяльності коледжу і не займається бюджетним обліком. Облік здійснюється за допомогою автоматизованої форми обліку з використанням програми «1С: Бухгалтерія 8.3». У НПЦ Липковатівського аграрного коледжу облік основних засобів відображають на рахунку 10 «Основні засоби», який призначений для обліку та узагальнення інформації про наявність і рух власних або одержаних на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, віднесених до складу основних засобів. У НПЦ Липковатівського аграрного коледжу використовуються такі субрахунки до рахунку 10 «Основні засоби»: 103 «Будівлі та споруди»; 104 «Машини та обладнання»; 105 «Транспортні засоби»; 109 «Інші основні засоби».

7. Під час дослідження було встановлено, що при організації обліку необхідно звернути увагу на деталізацію наказу про облікову політику щодо необоротних активів. Доцільним є конкретизувати такі елементи: вибір облікової одиниці бухгалтерського обліку основних засобів; мінімальна

вартість об'єкта основних засобів; порядок визнання об'єкта основним засобом активом для зарахування його на баланс; методи нарахування амортизації основних засобів за об'єктами або групами об'єктів; документування операцій з основними засобами; формування первісної вартості основних засобів залежно від способу їх надходження на підприємство; переоцінка основних засобів та порядок її обліку; капітальний і поточний ремонт, поліпшення основних засобів та їх облікове забезпечення; оцінка, документування та облік земельних ділянок, в т.ч. орендованих; витрати на поліпшення земельних ділянок.

8. Встановлено, що потребують удосконалення форми первинних документів, а також розробка, обґрунтування і впровадження уніфікованих документів аналітичного обліку амортизації, яка б дозволила аграрним підприємствам обрати раціональний метод нарахування амортизації необоротних активів. Обґрунтовано, що Інвентарну картцу обліку основних засобів (Ф № ОЗ-6). слід модифікувати, зокрема вилучити з неї такі реквізити як: норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення; норми амортизаційних відрахувань на капітальний ремонт; поправочний коефіцієнт, а також доповнити наступними: термін корисного використання об'єкту; ліквідаційна вартість; справедлива вартість; вартість, що амортизується; метод нарахування амортизації.

9. Встановлено превалювання витратного аспекту амортизації над її фінансовою природою під час побудови системи поточного бухгалтерського обліку на аграрних підприємствах, що унеможлиблює відтворення основних засобів суб'єктів господарювання. Запропоновано підхід до відображення коштів амортизаційного фонду на субрахунку 336 «Кошти амортизаційного фонду», поповнення якого відбуватиметься у момент зарахування виручки від покупців на поточний рахунок.

10. Доведено, що аналіз використання основних засобів сприяє своєчасному та якісному проведенню сільськогосподарських робіт, підвищенню продуктивності праці, збільшенню виробництва продукції, поліпшенню її якості та зниженню виробничої собівартості одиниці продукції,

що забезпечує зростання прибутку і підвищення рентабельності. Ефективність функціонування основних засобів залежить від раціональної організації господарства загалом і є результатом використання всіх виробничих ресурсів підприємства.. Доведено, що система аналітичних показників, які характеризують використання ресурсів підприємств повинна відображати галузеві особливості господарювання. В роботі запропоновано галузеві аспекти методики аналізу використання основних засобів сільськогосподарських підприємств.

АНОТАЦІЯ

Султанян А.Т. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами в сучасних умовах оподаткування (за даними Липковатівського аграрного коледжу Нововодолазького району Харківської області). – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» (освітня програма «Облік і аудит»). – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків, 2020 р.

Кваліфікаційну роботу присвячено теоретико-методичному обґрунтуванню та розробці практичних рекомендацій з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами в сучасних умовах оподаткування на аграрних підприємствах.

В умовах економіки ринкового типу перед вітчизняними аграрними підприємствами гостро постає проблема підвищення ефективності управління основними засобами, вирішення якої сприятиме формуванню передумов для успішного здійснення виробничо-господарської діяльності. Ефективність управління процесами формування, використання та відтворення основних засобів корелює з рівнем організації обліково-аналітичного процесу на аграрному підприємстві та якісними характеристиками вихідної управлінської інформації.

Розкрито економічний зміст та класифікацію основних засобів в аграрному виробництві. Наведено порядок оцінки основних засобів на підприємстві. Обґрунтовано основні теоретично-методичні засади аналізу руху та використання основних засобів.

Наведено сучасний фінансово-економічний стан діяльності аграрних підприємств, який деталізовано на прикладі НПЦ Липковатівського аграрного коледжу. Здійснено оцінку стану та ефективності використання основних засобів в сільському господарстві та на конкретному аграрному підприємстві – НПЦ Липковатівського аграрного коледжу. Розкрито основні тенденції у обліковому забезпеченні та аналізі на аграрних підприємствах. Розкрито організацію обліку основних засобів на прикладі НПЦ Липковатівського аграрного коледжу.

Обґрунтовано напрями удосконалення первинного бухгалтерського обліку основних засобів на аграрних підприємствах в контексті модифікації первинних документів. Запропоновано підхід до відображення коштів амортизаційного фонду на субрахунку 336 «Кошти амортизаційного фонду», поповнення якого відбуватиметься у момент зарахування виручки від покупців на поточний рахунок.

Доведено, що система аналітичних показників, які характеризують використання ресурсів підприємств повинна відображати галузеві особливості господарювання. Запропоновано галузеві аспекти методики аналізу використання основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Основні положення кваліфікаційної роботи доведені до рівня практичних рекомендацій з облік, аналізу та оподаткування основних засобів на аграрних підприємствах. Результати дослідження прийняті до впровадження у практичну діяльність підприємства – НПЦ Липковатівського аграрного коледжу Нововодолазького району Харківської області.

Ключові слова: основні засоби, оцінка основних засобів, амортизація, облік, аналіз, удосконалення обліку основних засобів, аналіз ефективності використання основних засобів.

SUMMARY

Sultanian A.T. Accounting and analytical support for the management of fixed assets in modern tax conditions (according to Lipkovativka Agrarian College). – Manuscript.

Qualification work for the degree of «Bachelor» in the specialty 071 «Accounting and Taxation» (educational program «Accounting and Auditing»). – Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, Kharkiv, 2020

Qualification work is devoted to the theoretical and methodological substantiation and development of practical recommendations for improving the accounting and analytical support of fixed assets management in modern conditions of taxation at agricultural enterprises.

In a market economy, domestic agricultural enterprises face an acute problem of improving the efficiency of fixed assets management, the solution of which will contribute to the formation of prerequisites for the successful implementation of production and economic activities. The effectiveness of the management of the formation, use and reproduction of fixed assets correlates with the level of organization of the accounting and analytical process in the agricultural enterprise and the qualitative characteristics of the original management information.

The economic content and classification of fixed assets in agricultural production are revealed. The order of estimation of fixed assets at the enterprise is resulted. The basic theoretical and methodical bases of the analysis of the movement and use of fixed assets are substantiated.

The current financial and economic condition of agricultural enterprises is given. An assessment of the condition and efficiency of the use of fixed assets in agriculture. The main trends in accounting and analysis at agricultural enterprises are revealed.

The directions of improvement of primary accounting of fixed assets at the agricultural enterprises in the context of modification of primary documents are substantiated. An approach to the reflection of the depreciation fund on the accounts is proposed.

Sectoral aspects of the methodology of analysis of the use of fixed assets of agricultural enterprises are proposed.

The main provisions of the qualification work are brought to the level of practical recommendations for accounting, analysis and taxation of fixed assets in agricultural enterprises. The results of the research were accepted for implementation in the practical activity of the enterprise – Lipkovatov agrarian college.

Keywords: fixed assets, valuation of fixed assets, depreciation, accounting, analysis, improvement of accounting for fixed assets, analysis of the efficiency of use of fixed assets.